સાંભળ વ્હાલી, તારી ડિલીવરી માટે આપણે આવા રોડસાઈડ ખાબોચિયાને જ પસંદ કરીશું, તારા માટે ને આપણા આવનારા બચ્ચાઓ માટે એ સૌથી સલામત જગ્યા બની રહેશે. કારમ કે મેલેરિયાવાળાઓ આપણને બિલ્ડીંગો ને ધાબા પર જ શોધે છે !!

ગાંધીનગરના યુવાનોને રોટરી ક્લબના ઉપક્રમે અમેરિકા જવાની તક

ગાંધીનગર, તા. ૧૨

ગાંધીનગર સ્થિત રોટરી ક્લબ ઓફ ગાંધીનગરનાંપ્રમુખ સમીરભાઈ ત્રિવેદી એક અખબારી યાદીમાં જણાવ્યું છે કે, રોટરી ઈન્ટરનેશનલનાં રોટરી ફાઉન્ડેશન અંતર્ગત વિશ્વનાં જુદા જુદા દેશોની અંદર શૈક્ષણિક, સાંસ્કૃતિક આદાન પ્રદાન માટે ગ્રૂપ સ્ટડી એક્ષચેન્જ પ્રોગ્રામ-જી.એસ.ઈ.-નું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. જેમાં ગાંધીનગરના બે યુવક-યુવતીઓને ઓહિયો, અમેરિકા, નોર્થ કેરોલીનાં અમેરિકા જવાની તક મળશે.

રોટરી ડિસ્ટ્રીક્ટ ૩૦૫૦ દ્વારા વર્ષ-૨૦૧૨ના એપ્રિલ-મે મહિનામાં ૨૫ થી ૪૦ વર્ષની ઉંમરના બે યુવક-યુવતીઓને ઓહિયો, અમેરિકા મોકલવામાં આવશે. જી.એસ.ઈ.નાં આ કાર્યક્રમમાં પસંદગી પામેલા યુવક-યુવતીઓને ૪ થી ૬ અઠવાડિયા સુધી અમેરિકા જવા અને ગ્રૂપ સ્ટડી એક્ષચેન્જ કરવાની તક મળશે. ગાંધીનગર શહેરમાં રહેતા કે નોકરી કરતા યુવાનો જ આ યોજનાનો લાભ લઈ શકશે. રોટરી ક્લબ ઓફ ગાંધીનગરનાં સભ્યો, હોદ્દેદારો કે એના પરિવારજનો આમાં ભાગ લઈ શકશે નહી. આ અંગેની અરજી સંપૂર્ણ બાયોડેટા અને પાસપોર્ટની કોપી સાથે તા. ૧૬મી જુલાઈ સુધી કોસમોસ સિક્યુરીટી સર્વિસિસ, પ્લોટ નં. બી ૧૮૩/૧૮૪, જી.આઈ.ડી.સી., સેક્ટર-૨૫ ખાતે પહોંચાડવા જણાવાયું છે. આ અંગેની વધુ વિગતો રોટરીના પ્રમુખ સમીરભાઈ ત્રિવેદી મો. નં. ૯૮૨૫૨૮૩૮૫૫ અથવા મંત્રી મેહુલ મહેતા મો. નં. ૯૮૨૫૦૭૩૨૬૪ પર સંપર્ક કરવા જણાવાયું છે.

ચૌધરી બીસીએ કૉલેજમાં પ્રવેશોત્સવની ઉજવણી કરાઈ

ગાંધીનગર, તા.૧૨

ગાંધીનગરના સેકટર-૭માં આવલી ચૌધરી કોલેજ ઓફ કમ્પ્યૂટર એપ્લિકેશન-બી.સી.એ., કોલેજમાં પ્રવેશ મેળવતા બેચ-૪ના વિદ્યાર્થીઓનો પ્રવેશોત્સવ તાજેતરમાં યોજાયો હતો.

કોલેજ પ્રવેશોત્સવમાં બી.સી.એ. પછીની કારકિર્દી તથા માર્ગદર્શન રૂપેશભાઈ શાહ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે સંસ્થાના પ્રમુખ મણીભાઈ ચૌધરી, ટ્રસ્ટી સેંધાભાઈ ચૌધરી, ગણેશભાઈ ચૌધરી, બી.સી.એ. કોલેજના કર્મચારી ગણ ખાસ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

ચૌધરી ગર્લ્સ બી.સી.એ. કોલેજની ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીનીઓએ તેમના અનુભવોની લાગીઓ આ પ્રસંગે વ્યકત કરી હતી. આ કાર્યક્રમમાં બેચ ૪માં પ્રવેશ લીધેલ વિદ્યાર્થીઓના વાલીઓએ પણ મોટા પ્રમાણમાં હાજરી આપી હતી. કાર્યક્રમના અંતે વાલીઓએ તેમના અભિપ્રાયો રજૂ કર્યા હતા. ડાયરેકટર પ્રશાંત વાઘેલાએ પણ શુભેચ્છા પાઠવી હતી. ચૌધરી કોલેજના અધ્યાપિકા ગીરા ચૌધરીએ વિદ્યાર્થીનીઓ તથા વાલીઓને માહિતી માર્ગદર્શન પુરું પાડયું હતું.

દૂરદર્શન પર ૧૬મીએ મહર્ષિ અત્રિ માધ્યમિક શાળાનો કાર્યક્રમ પ્રસારિત થશે

ગાંધીનગર, તા. ૧૨

મહર્ષિ અત્રિ માધ્યમિક શાળામાં દૂરદર્શન દ્વારા એક મિનિટ ગેમ શો નું આયોજન કરેલ હતં. જેમાં (ભાગ લીધેલ અને સારૂં પરફોર્મન્સ કરનાર વિદ્યાથીઓને દૂરદર્શન તરફથી ઈનામ આપવામાં આવ્યા હતા. જેનું પ્રસારણ તા. ૧૬મી જુલાઈની સાંજે ૭-૧૫ વાગે પ્રસારિત થશે. શ્રી પ્રજ્ઞેશ કોટડીયા અને શ્રધ્ધાબા રાઠોડને ઈનામ મળેલ હતા.

પાટણ કોમર્સ કોલેજમાં ૨૭મીએ રોજગાર શિબિર યોજાશે

ગાંધીનગર, તા.૧૨

શ્રીમતી ટી.એસ.આર. કોમર્સ કોલેજ પાટણમાં તા. ૨૭મી જુલાઈના રોજ કારકિર્દી માર્ગદર્શન શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. આ શિબિરમાં સ્નાતક થયા પછી શું? તથા સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા દ્વારા રોજગારી પર અનુભવી તજજ્ઞો માર્ગદર્શન આપશે. શિબિર વિષે વધુ માહિતીની જરૂર હોય તો આચાર્યશ્રી ભાસ્કર શુકલ (મો. ૯૪૨૬૫ ૨૫૦૪૫) પ્રો. કે.એમ. રાવલ (મો. ૯૬૦૧૯ ૧૮૦૧૮)નો સંપર્ક કરવા જણાવેલ

ગુજરાતી-અંગ્રેજીના અનુસ્નાતક કોર્સને પી.કે. ચૌધરી મહિલા કોલેજમાં મંજુરી

ગાંધીનગર, તા.૧૨

શ્રી અખિલ આંજણા કેળવણી મંડળ સંચાલિત શ્રી પી.કે.ચૌધરી મહિલા આર્ટસ કોલેજમાં ગુજરાતી-અંગ્રેજીના અનુસ્નાતક વર્ગની મંજુરી મળેલ છે. ઉપરોકત વિષયમાં અનુસ્નાતક થવા ઈચ્છતી બહેનોએ કોલેજનો સંપર્ક કરવો. તા. ૧૬મી જુલાઈ સુધી ફોર્મ ભરવાના રહેશે તેમ આચાર્ય શ્રી ડૉ. ઉર્મિલાબેન ચૌધરીએ જણાવેલ છે.

ગાંધી મિત્ર વર્તુળ દ્વારા નિબંધ સ્પર્ધાનું આયોજન

ગાંધીનગર, તા.૧૨

ગાંધી મિત્ર વર્તુળ દ્વારા ગાંધીજીના આદર્શોને, વિચારોને લેખિત સ્વરૂપમાં વિદ્યાર્થી ચરિતાર્થ કરી શકે તે આશયથી માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ માટે નિબંધ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. ભાગ લેવા ઈચ્છતા વિદ્યાર્થીએ તા. ૧૫મી જુલાઈ ૨૦૧૨ સુધીમાં ૩૦૦ શબ્દોમાં કોરા કાગળની એકબાજુ નિબંધ લખીને ગાંધી મિત્ર વર્તુળમાં મોકલાવી દેવો.

ગાંધી દર્શન નિબંધ સ્પર્ધામાં ધોરણ-૯ અને ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ માટે વિભાગ-૧ તથા ધોરણ-૧૧ અને ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ માટે વિભાગ-૨ રાખવામાં આવ્યો છે. વિભાગ-૧માં (૧) સાંપ્રત સમયમાં 'ગાંધી બાપુની જરૂર છે' (૨) ગાંધી બાપુ અને અગિયાર વ્રતો (૩) ગાંધીજીના જીવનમાંથી મને શું શીખવા મળ્યું તથા (૪) ભ્રષ્ટાચારને દૂર કરવાના ઉપાયો વિષય ઉપર નિબંધ લખવાનો રહેશે. વિભાગ-૨માં સ્પર્ધકોએ (૧) વિશ્વ શાંતિનો એક જ ઉકેલ અહિંસા (૨) ગાંધી વિશ્વ પુરુષ (૩) રચનાત્મક કાર્યો અને ગાંધીજી (૪) ભ્રષ્ટાચાર અને મોંઘવારી ભારતને ભરખશે. આ ચાર વિષયમાંથી એક વિષય પર ૩૦૦ શબ્દોમાં નિબંધ લખીને ગાંધી મિત્ર વર્તુળ, પ્લોટ નં. ૬૨૯, વાસ્તુનિર્માણ સોસાયટી, સેકટર-૨૨, ગાંધીનગર ખાતે ૧૫મી જુલાઈ ૨૦૧૨ સુધીમાં કોરા કાગળની એક બાજુએ લખી મોકલવો. વિજેતા સ્પર્ધકોમાં પ્રથમ નંબરને ૫૦૦રૂ. દ્વિતીય નંબરને ૩૦૦ રૂ. અને તૃતીય નંબરને ૨૦૦ રૂ. રોકડ ઈનામ આપવામાં આવશે.

કલાક્ષેત્રે ગૌરવ પુરસ્કારની જાહેરાત

સન્માન સમારોહનું આયોજન કરાશે

ગાંધીનગર, તા.૧૨

રાજ્યમાં સંગીત, નૃત્ય, નાટ્ય અને લોકકલા ક્ષેત્રે વિશિષ્ટ અને ગણનાપાત્ર પ્રદાન કરનારા કલાકારોને વર્ષ ૨૦૧૧-૧૨ના ગૌરવ પુરસ્કાર રાજ્ય સરકાર દ્વારા જાહેર કરવામાં આવ્યા છે આ કલાકારોને હવે પછી સન્માન સમારંભનુંઆયોજન કરીને રૂા. ૫૧,૦૦૦ રોકડ પુરસ્કાર, તામ્રપત્ર, શાલ અને પ્રસશસ્તિપત્ર એનાયત કરાશે. રમતગમત યુવા અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓના મંત્રી શ્રી ફકીરભાઈ વાઘેલાએ ગૌરવ પુરસ્કાર માટે પસંદગી થયેલાં કલાકારોને અભિનંદન પાઠવ્યા છે. વિવિધ કલા ક્ષેત્રના ગૌરવ પુરસ્કાર મેળવનારા કલાકારો આ પ્રમાણે છે. સંગીત ક્ષેત્રે : શ્રીમતી પિયુબેન સરખેલ-રાજકોટ, મુંજાલ મહેતા, અમદાવાદ, રમાકાન્ત જી. સંત, વડોદરા નાટ્ય ક્ષેત્રે - કાંતિભાઈ સોમાભાઈ પટેલ, અમદાવાદ પ્રફુલ્લ ભાવસાર, અમદાવાદ રમેશ તુરી, રાજકોટ. નૃત્ય ક્ષેત્રે- શ્રીમતી કાશ્મીરા ત્રિવેદી, અમદાવાદ. શ્રીમતી રીટા ચોકસી, સુરત. કુ. શીતલ મકવાણા, અમદાવાદ, લોકકલા ક્ષેત્રે : અમથારામ નાયક, મુ. પાટણનો સમાવેશ થાય છે.

જે. એમ. ચૌધરી કન્યા વિદ્યાલય હોકી માટે રાજ્યકક્ષામાં પસંદગી

ગાંધીનગર, તા. ૧૨

શ્રી જે. એમ. ચૌધરી સાર્વજનિક કન્યા વિદ્યાલય (ગ્રાન્ટેડ)ને જવાહરલાલ જુનીયર હોકી સ્પર્ધા અન્ડર-૧૭ અને શાળાકીય હોકી સ્પર્ધા અન્ડર-૧૯ની બન્ને ટીમ સેક્ટર-૧૧માં રમાઈ હતી. જેમાં શાળાની બન્ને ટીમ પ્રથમ ક્રમે વિજેતા બનેલ છે.જે રાજ્યકક્ષાની રમત માટે પસંદગી થયેલ છે.

ગુજરાતના માનીતા ચિંતકશ્રી શાહબુદ્દીનભાઈ રાઠોડનાં સાંનિધ્યમાં શિક્ષક સંમેલન યોજાશે

ભાવનગર, તા. ૧૨

શિક્ષકોનાં સામાજિક ઉત્તરદાયિત્વ કાર્યક્રમ શિશુવિહાર તથા નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિનાં સંયુક્ત ઉપક્રમે આગામી તા. ૧૪ શનિવારે પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો માટે સંમેલન યોજાશે.

ભાવનગર શહેરનાં મેયરશ્રી સુરેશભાઈ ધાંધલ્યાનાં અધ્યક્ષ સ્થાને યોજાનાર કાર્યક્રમમાં નગર પ્રાથમિકના શિક્ષકો દ્વારા છેલ્લા ત્રણ વર્ષની ચાલતી ગરીબ બાળકોનાં ઉત્કર્ષ પ્રવૃત્તિની વિચારણા થશે. ઉપરાંત નગર પ્રાથમિક શાળઆનાં સેવા આપતા ૮૨૮ શિક્ષકો દ્વારા પોતાના વર્ગ દીઠ પસંદ કરેલ સહુથી વધુ ગરીબ તેવા ૧૬૫૬ બાળકોને સ્કૂલબેગ, નોટબુક, કંપાસ બોકસ, વૉટરબેગ શૂઝ પ્રકારે સાધનોની કોટનું વિતરણ થશે.

પાનવાડી શાળાના એક શિક્ષક કપિલ પંડ્યાએ પોતાના બાળકની જનોઈ પ્રસંગે આવેલ ચાંદલાનાં રૂા. ૧૧,૦૦૦/- ની નોટબુકો ગરીબ બાળકોને પહોંચાડી તે અવસરથી પ્રારંભાયેલ આ પ્રવૃત્તિ શિક્ષકોએ સ્વયં વિસ્તારી હોય ભાવનગરની નગરપાલિકાના શિક્ષકો આજે શિશુવિહાર સંસ્થાના સહકારથી બાળપુસ્તકાલય, પુસ્તકાલય આધારિત ચિત્ર, વાર્તા કથન કાર્યક્રમ તેમજ બાળકોની આંખ તપાસના કાર્યક્રમો યોજી સામાજના છેવાડેના શ્રમિક બાળકોની ઉપયોગી થાય છે.

અમેરિકા સ્થિત વૈષ્ણવ પરિવાર, શ્રી માવજીભાઈ કોષીયા, તેમજ શ્રોફ પરિવારનો સહકારથી યોજાતા આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત શિક્ષકરો દ્વારા જણાવવામાં આવેલ ૬૦ થી વધુ રોગગ્રસ્ત બાળકોની ભાવનગર રેડક્રોસ - આનંદવાટીકા ભગીની મંડળ તથા બહેરામૂંગા સંસ્થાના સહકારથી પૂર્ણતહ સારવાર કરવામાં આવશે. તેમ જરૂરિયાતમંદ ૩૦ વિધવા માતાઓને પોતાના બાળકના શિક્ષણ અર્થે રોજગારલક્ષી સાધન સહાય આપવામાં આવશે.

તદ્ઉપરાંત વર્ષમાં તમામ માતાઓને એક વખત માતાઓને એક વખત રૂા. ૫૦૦/- ની મર્યાદામાં અનાજ સહાય આપવા શિશુવિહાર સંસ્થા પ્રયત્ન કરનાર છે.

શિક્ષકો શૈક્ષણિક કામ ઉપરાંત પોતાના સામાજિક ઉત્તર દાયિત્વને બખુબી નિભાવી દત્તક લીધેલ બાળકોનાં ઘરે વર્ષમાં ૫ તહેવારો પ્રસંગે જાય છે અને તેમના કુટુંબને હૂંફ આપે છે, જે આ કાર્યક્રમની સહુથી ઉજળી બાબત છે.

લાઠી ઠાકોર શ્રી રામકુમાર ખાચર તથા ભાવનગરના અગ્રગણ્ય ઉદ્યોગપતિ શ્રી માવજીભાઈ કોષીયાની ઉપસ્થિતિમાં શિશુવિહારના પ્રાંગણમાં સાંજના ૪-૦૦ થી ૬-૦૦ સુધી યોજાનાર કાર્યક્રમમાં પધારવા તથા છેલ્લા ત્રણ વર્ષથી ચાલતા શિક્ષકોના સામુહિક સેવાના પ્રયત્નને બીરદાવવા નાગરિકોને નિમંત્રણ છે.

યુથ કેમ્પસ

- ધ્વનિલ પારેખ

છાત્રાલય નિવાસ રોમાંચપૂર્ણ જીવન

આપણી પ્રાચીન શિક્ષણ પ્રણાલીમાં ગુરુકુળ શિક્ષણપ્રથા હતી. વિદ્યાર્થીઓએ ગુરુના આશ્રમમાં રહીને વિદ્યાભ્યાસ જ નહીં, ગુરુ ચિંધે એ તમામ અન્ય કાર્યો પણ એણે કરવા પડતા. આ પ્રથાને કારણે ગુરુ-શિષ્યની એક ઉજ્જવળ પરંપરા આપણી પાસે જોવા મળે છે.

અર્વાચિન સમયમાં આ પ્રથામાં જરા ફેરફાર જોવા મળે છે. વિદ્યાર્થીએ છાત્રાલયમાં રહીને અભ્યાસ કરવો પડે છે, જેને ફૅશનરૂપે 'હૉસ્ટેલ લાઈફ' પણ કહેવામાં આવે છે. આ હૉસ્ટેલ લાઈફનો પણ એક રોમાંચ હોય છે અને હું એ રોમાંચથી વંચિત રહ્યો છું એનો મને અફસોસ છે. મારા પૂર્વસૂરિ અધ્યાપકો કે મારી સાથેના અધ્યાપકો કે જેમણે હૉસ્ટેલમાં રહીને અભ્યાસ કર્યો હતો, એમની પાસેથી જ્યારે એમના અનુભવો સાંભળું છું ત્યારે પેલો અફસોસ વધારે દૃઢ થાય છે. આપણા જાણીતા નાટ્યવિદ્ ચં ચી મહેતાએ એમની ગઠરિયા શ્રેણીમાં એમ એસ યુનિની હૉસ્ટેલના એમના અનુભવોનું જે રોમાંચક વર્ણન કર્યું છે એ વાંચવા જેવું છે. આજે છાત્રાલય નિવાસ શા માટે જરૂરી છે ? એની પાછળ બે કારણો દેખાય છે. વિદ્યાર્થી પોતાની નજીકની શાળા કે કૉલેજમાંઅભ્યાસ ન કરી શકતો હોય અને પોતાના ઘર-વતનથી એણે દૂર રહીને અભ્યાસ કરવાનો આવે ત્યારે એ છાત્રાલયમાં મને કમને રહીને અભ્યાસ કરતો હોય છે. બીજું કારણ કેટલીક વિદ્યાકીય સંસ્થાઓ છે. આ સંસ્થાઓની પ્રણાલી પણ અભ્યાસ સાથે છાત્રાલય નિવાસ ફરજિયાત હોવાથી વિદ્યાર્થીઓએ છાત્રાલયમાં રહેવું પડતું હોય છે. આવી સંસ્થાઓમાં ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ, લોકભારતી-સણોસરા જેવી સંસ્થાઓ મોખરાની કહી શકાય. બુનિયાદી શાળાઓ (જેમનું અસ્તિત્વ દિવસે ને દિવસે જોખમાતું જાય છે) પણ આ પ્રકારની સંસ્થાઓછે કે જ્યાં છાત્રાલય નિવાસ ફરજિયાત છે. છાત્રાલય નિવાસ ફરજિયાત કરવા પાછળ કયા કારણો કામ કરે છે ? વિદ્યાર્થીઓમાં સમૂહજીવનની ભાવના વિકસે એ એની પાછળનું સૌથી મોટું કારણ છે. ખાસ કરીને કૉલેજમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ સ્નાતક કે અનુસ્નાતક થયા પછી સમાજરૂપી મોટા દરિયામાં ઝંપલાવતા હોય છે અને આ દરિયામાં એના જેવા અન્ય કેટલાયે મરજીવાઓ પોતાની આવડત પ્રમાણે દરિયો ખૂંદતા હોય છે. આ દરિયો એણે આજીવન ખૂંદવાનો હોય છે અને એ ખૂંદવાની પ્રક્રિયા દરમ્યાન એ બીજાનો પણ ખ્યાલ કરે એ જરૂરી છે. જો એ આ ખ્યાલ ન રાખે તો દરિયામાં તોફાન થવાની શક્યતા વધી જાય છે.

વિદ્યાર્થી છાત્રાલયમાં નિવાસ દરમ્યાન કંઈ કેટલાયે અજાણ્યા વિદ્યાર્થીઓના સંપર્કમાં આવતો હોય છે. આ અજાણ્યા વિદ્યાર્થી પ્રત્યે પરસ્પર લાગણી જન્મે, અગવડના સમયમાં એને મદદરૂપ થાય એટલા માટે છાત્રાલય નિવાસ ફરજિયાત હોય છે. એ જે વિષયમાં સ્નાતક બનવા માગે છે એનું શિક્ષણ એને વર્ગખંડમાંથી પ્રાપ્ત થવાનું છે અને એને જીવનશિક્ષણ છાત્રાલયમાંથી પસાર થવાનું છે.

ચારિત્ર્ય ઘડતરના એક ભાગરૂપે પણ આ છાત્રાલય નિવાસને જોવો રહ્યો. વિદ્યાર્થીને અન્ય વિદ્યાર્થી પ્રત્યે લાગણી જન્મે એની સાથે પગભર થવાનું ઘણું બધું કાર્ય પણ શીખતો હોય છે. દૈનિક કાર્યમાં સફાઈ કામથી લઈને રોટલી વણવાના કાર્યમાં પણ એ કુશળ થતો જાય છે. ટૂંકમાં ગ્રામ વિદ્યાપીઠોમાં અભ્યાસની સાથે છાત્રાલયમાં રહેતા વિદ્યાર્થીઓનું એક ચોક્કસ પ્રકારનું ચારિત્ર્ય ઘડતર પણ થતું હોય છે અને આજના કલૂષિત સમાજમાં એ અત્યંત આવશ્યક હોય છે.

યુનિવર્સિટી અને કૉલેજની હૉસ્ટેલ્સની સ્થિતિ હવે ક્યાં તો બહુ બદતર છે અથવા ચો એકદમ ફાઈવ સ્ટાર સુવિધાઓ ધરાવે છે. (વિદ્યાર્થી અભ્યાસ દરમ્યાન ફાઈવ સ્ટાર સુવિધાઓનું શું કામ ભાઈ ?) હૉસ્ટેલ હોય કે છાત્રાલય - વિદ્યાર્થી પોતાના ઘર-સ્વજનથી દૂર જતો હોય છે ત્યારે જો એ વિદ્યાર્થી એ તકનો લાભ ઊઠાવે તો પોતાનું સ્વતંત્રપણે ઘડતર કરી શકતો હોય છે. કંઈ કેટલાયે પ્રકારની મતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સાથે એ સંપર્કમાં આવતો હોય છે અને એને કારણે પણ એના જીવનમાં રોમાંચનો ઉમેરો થતો હોય છે અને હું એ રોમાંચથી વંચિત રહ્યો છું, પણ હવે શું થાય !

માતા-પિતાએ જ પોતાનાં સંતાનોને બ્રહ્મવિદ્યાનું જ્ઞાન આપવું જોઈએ

સંસ્કાર ચિંતન

- અનંતરાય ન વ્યાસ

'પિતા ન સઃ સ્યાત્ જનની ન સા સ્યાત્, યઃ મોચયેન્ન સુપેતમૃત્યુમ'

(ઋષભદેવ - શ્રીમદ્ ભાગવત)

'સંતાનોને જન્મમૃત્યુથી રહિત કરનાર અધ્યાત્મની દિશા ન બતાવે તે માતા-પિતા નથી કહેવાતા.'

ઋષભદેવનું આ કથન જીવન વ્યવહારમાં અતિ મહત્ત્વની સલાહ આપે છે. વેદાંત સાહિત્ય તથા પુરાણોમાં માત્ર જ્ઞાન-ચર્ચા જ છે તેમ માનવું ભૂલભરેલું ગણાય. વિવિધ સ્મૃતિ તથા શ્રુતિ ગ્રંથોમાં, દૈનિક જીવનને ઉપયોગી એવા ખાવા-પીવાની બાબતમાં, આચરણ, વાણી તથા વર્તન અંગે, કેટલાંક સોનેરી સૂત્રો આપવામાં આવ્યા છે. જે જીવનને ઉચ્ચ માર્ગ પર લઈ જવા માટે મહત્ત્વ ધરાવે છે. પાછળના સમયમાં લખાયેલા કૌટીલ્ય અર્થશાસ્ત્ર, ચાણક્ય નીતિ, શુકરીતિ જેવા ગ્રંથોમાં પણ સામાન્ય વ્યક્તિઓને ઉપયોગી થાય તેવાં સૂત્રો આપવામાં આવ્યા છે. શ્રીમદ્ ભાગવતમાં પણ આ વાત જ કહેવાય છે. 'જે માતા-પિતા પોતાનાં સંતાનોને બ્રહ્મ વિદ્યાનું જ્ઞાન ન આપે તે માતા - માતા નથી ને પિતા - પિતા નથી.'

બ્રહ્મ વિદ્યાનું જ્ઞાન એટલે જીવનને યોગ્ય રીતે જીવવા માટેના ઉચ્ચ સંસ્કાર. પોતાનું સંતાન સંસ્કારી બને, વિદ્વાન બને, ચારિત્ર્યશીલ બને તેવી હાર્દિક ઈચ્છા દરેક મા-બાપ ધરાવે છે. ચાણક્ય નીતિ પ્રમાણે,

'તે પુત્રઃ યે પિતૃભક્તાં, સ પિતા યસ્તુ પોષકઃ !'

જે પિતૃભક્ત છે તે પુત્ર છે. જે સંતાનને સંસ્કારી બનાવે તે પિતા છે.' મનુસ્મૃતિમાં આ વાત વધારે સ્પષ્ટતાપૂર્વક કહેવાય છે.

પુત્રાશ્ચ વિવિધૈઃ શીલૈર્નિયોજ્યા સતત બુધૈઃ ।

બુધ્ધિમાન માણસોએ પોતાનાં સંતાનો ઉમદા, ગુણવાન તથા સંસ્કારી થાય તેમ ઉછેરવાં જોઈએ. કારણ કે,

નીતિજ્ઞાઃ શીલસંપન્નાઃ ભવન્તિ કુલપૂજિતા ।

નીતિમાન તથા શીલવાન યુવાન કુળમાં પૂજાય છે, માન મેળવી કુળની ઈજ્જત વધારે છે.

બાળકોને યોગ્ય સંસ્કાર આપવા તે માતા-પિતાનો સહજ અને પ્રથમ ધર્મ છે. જે માતા પિતા સંતાનોને જ્ઞાન કે વિદ્યા સંસ્કારથી વંચિત રાખે છે તેઓ માટે કહેવાયું છે કે,

'માતા શત્રુઃ પિતા વૈરી યેન વાલો ન પાઠિતાઃ ।'

સમાજમાં ધન કે સત્તા કરતાં જ્ઞાન અને સંસ્કારોની વધારે પ્રતિષ્ઠા હોય છે. સૌ કુપુત્રો કરતાં એક ગુણીપત્ર સારો તેવું સુભાષિત પણ છે. કુપુત્ર કુળનો નાશ કરનાર બને છે. મહાભારત આનું સાક્ષી છે.

વૈજ્ઞાનિક મંતવ્ય પ્રમાણે બાળક પ્રથમ ત્રણ વર્ષમાં જે જુએ છે, સાંભળે છે તેની ઊંડી છાપ તેના માનસ પર પડે છે. ચાણક્ય પણ આ વાત સાથે સંમત છે. તેમના મંતવ્ય પ્રમાણે પ્રથમ પાંચ વર્ષ બાળકનું લાલનપાલન કરવું, લાડ લડાવવા, તેના ચિત્તમાં ઉચ્ચ સંસ્કારો પડે તેવી વાર્તા કરવી ઈત્યાદિ પ્રયત્નોથી સંસ્કારો પરત્વે વલણ કેળવવું જોઈએ. પરંતુ, જગતમાં સર્વોત્તમ સંતાનોને કેમ જન્મ આપી શકાય તે વિષયની અજ્ઞાનતાને કારણે જ અસંસ્કારી, નમાલી તથા વિલાસી પ્રજા જન્મી છે.

માતા જ સંસ્કારની દાતા ગણાય છે. જગતના અનેક મહાપુરુષોએ પોતાની પ્રગતિ માટે માતાને જ માન તથા સ્થાન આપ્યાં છે. માતા જ પ્રથમ આદર્શ ગુરુ છે. બાળકનો મોટાભાગનો સમય માતાના સહવાસમાં પુરો થાય છે. તેથી માતા બાળકને યોગ્ય જ્ઞાન તથા સંસ્કાર આપી શકે છે. માતૃત્વની આ જવાબદારી અતિ ભારે છે. વગર સમજ્યે, માત્ર વિષયભોગ લાલસાએ કે અકાળે માતૃત્વ પ્રાપ્ત કરતી કન્યાઓ તથા પિતૃત્વની જવાબદારી ઉપાડવા અસમર્થ યુવાનો જ્યારે માતા-પિતા બને છે ત્યારે તેઓના જીવનમાં વિસંગતતા જ જન્મે છે.

માતૃત્વ પદની પ્રાપ્તિ માટે પતિ તથા પત્નીની મનની તથા શરીરની શુદ્ધિ અતિ મહત્ત્વની બાબત છે. તે વિના સારા સંતાનોની પ્રાપ્તિ થતી નથી. આપણા શ્રુતિ તથા સ્મૃતિ ગ્રંથોમાં અપાયેલા નિયમોનું જો યથાયોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવે તો જ બાળકો શીલવાન ને સંસ્કારી બને છે. બાળકના કુમળા માનસ પર દયા, કરુણા, નીતિ તથા પ્રામાણિકતાના સંસ્કારરૂપી પહેલ પાડવા માટે તો માતા-પિતાએ સદાય જાગૃત રહેવું જોઈએ. કેટલાક માતા-પિતાની ફરિયાદ હોય છે કે અમારાં બાળકો અમારું સાંભળતાં નથી. દરેક માતા-પિતાએ યાદ રાખવા જેવું છે કે ઉચ્ચારાયેલો ઉપદેશ જો ચરિતાર્થ થતો સંતાનો જોશે તો તેની અસર અવશ્ય પડશે. બાળકોને જે કંઈ કહીએ, જે ઉપદેશ કે સલાહ આપીએ તે આપણા જીવનમાંથી ઘૂંટાઈને આવવી જોઈએ. આપણા વિચારો કે મંતવ્યો સંતાનો પર પરાણે ઠોકી ન બેસાડો. તમે જો તમારા જ વિચારો લાદવાનો પ્રયત્ન કરશો તો બાળક અવશ્ય વિરોધ કરશે. ખલીલ જિબ્રાનની વાત યાદ રાખવા જેવી છે, 'તમારાં બાળકો તમારાં નથી - એ તમારા દ્વારા આવે છે - પણ એ પ્રભુની થાપણ છે.' આપણું પ્રાથમિક કર્તવ્ય થાપણ સાચવવાનું છે, તેને ગમે તેમ વેડફી દેવાનું નહિ. કહેવાતા સુધરેલા દેશોમાં આ થાપણને જાળવવાને બદલે વેડફી દેતા બેદરકાર માતા-પિતાનાં ટોળાં હોય છે. બ્રહ્મવિદ્યાનું જ્ઞાન કઈ ઉંરે આપવું તે કૂટ પ્રશ્ન છે. ઉપનિષદો પ્રમાણે તો યુવાન શિષ્ય યોગ્ય ગુરુ પાસે જઈ આ જ્ઞાન મેળવે છે. આમ છતાં આપણે ત્યાં બાળક ગર્ભમાં હોય ત્યારે જ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ થઈ હોય તેવાં વિશિષ્ટ ઉદાહરણો જોવા મળે છે. મદાલસાનાં બાળકો ગર્ભવાસ દરમ્યાન જ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી પરમહંસની ગતિ પામ્યા હતા. શુકદેવે પણ ગર્ભાવસ્થામાં જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરેલું. ભગવાન બુધ્ધની માતાએ બુધ્ધ ગર્ભમાં હતા ત્યારે કરુણાના સતત વિચારો કરેલા ને પરિણામે બુધ્ધ કરુણાવતાર બન્યા. શિવાજીની માતાએ વીરકથાઓ ગર્ભને સંભળાવી ને શિવાજી વીર શીરોમણી બન્યા. પોતાનાં સંતાનોમાં જેવા ગુણો સ્થાપવાની માતાની ઈચ્છા હોય તેવા ગુણોનું તેણે વારંવાર ચિંતન તથા મનન કરતા રહેવું જોઈએ.

બાળકનું માનસ ધીરે ધીરે વિકસતું જાય છે. કોરી પાટી પર જેમ ચિત્ર દોરાતા ચિત્રની જેમ બાળકના માનસપટ પર ચિત્રાંકન થતું રહે છે. જો નાનપણમાં બાળકને ડરામણી વાતો કહેશો તો તે ડરપોક બનશે. તેને તો મૃત્યુનો ડર ના રહે તેવી વાર્તા જ કહેવી જોઈએ. ઘરમાં નાનું બાળક હોય ત્યારે માતા-પિતાએ પોતાની વાણી પર સંયમ રાખવો જોઈએ. જે ઘરોમાં કંકાસ કે કકળાટ સતત થતો હોય ત્યાં બાળક નમોશિયું ને દુર્બળ થવાનું. માતા-પિતાના વાણી-વર્તન તથા વિચારોના તરંગો બાળકનુંમન સતત ઝીલે છે. વ્યસની દંપતિનાં બાળકો વ્યસની થવાનાં. આજકાલ પતિ-પત્ની બંને જોબ કરતા હોય છે. કદાચ પરિસ્થિતિ પ્રમાણે તે જરૂરી પણ હોય. પરંતુ ઘરનાં નાનાં બાળકને ટીવીના સહારે છોડી જવું હાનિકારક છે. કેટલાક વાલી એવું માનતા હોય છે કે અમે બાળકોને રમકડાં, નાસ્તો, જરૂરી સાધનો આપી દઈએ છીએ. પરંતુ બાળકોને યોગ્ય સંસ્કાર આપવા તે પણ પવિત્ર જોબ છે. તાત્કાલિક આર્થિક લાભ માટે બાળકોને પોતાના પ્રેમથી વંચિત રાખનાર માતા-પિતા ઘડપણમાં માથે હાથ દઈ રડે છે.

પશ્ચિમની અસર આપણે ત્યાં થતી જોવામાં આવે છે પણ પશ્ચિમ દેશોમાં બાળકોની સ્થિતિ વિશે સાંભળીએ તો મન ખિન્ન થઈ જાય. રૉડ બોય્ઝના કહેવા પ્રમાણે એકલા બ્રિટનમાં જ અડધોઅડધ બાળકો માતા-પિતાની છાયા વિના જ ઉછરે છે. જગતની આ મોટી કરુણતા છે કે ઘણાં બાળકો નમૂળિયાં છે. મધર ટેરેસા પણ કહે છે, 'પાશ્ચાત્ય દેશોમાં બાળકો પ્રેમ વિહોણા, વગરમાગ્યા મહેમાન જેવાં ઉપેક્ષિત તથા કાળજી વિનાનાં હોય છે. આવાં બાળકો મોટા થતાં સમાજના શત્રુ બને છે. જગતના પાગલ હત્યારાઓનાં નાનપણ ઉપેક્ષિત વાતાવરણમાં પ્રેમ વિના તિરસ્કારમાં જ વિતેલાં હોય છે.

સં